

معنی توافق ایران-سعودی برای خاورمیانه چیست

به قلم آنا براون (/fa/experts/ana-brawn/)

۲۲ آوریل ۲۰۲۳

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/what-does-saudi-iran-deal-mean-middle-east

درباره نویسنده

آنا براون (/fa/experts/ana-brawn/)

آنا براون مسئول امور رسانه‌ای در انستیتو واشنگتن است

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

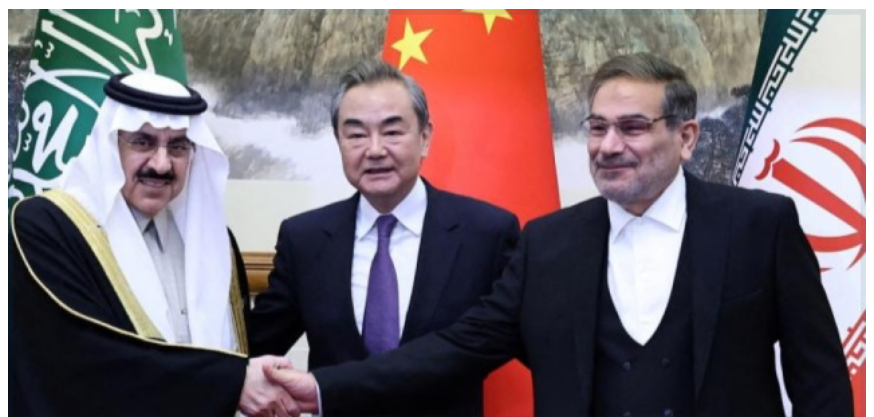
کارشناسان انستیتو واشنگتن در سلسله مقالات نظرات و مصاحبه‌های رسانه‌ای درباره معنای توافق تهران و ریاض به میانجی‌گری چین برای ایران عربستان سعودی و ایالات متحده به بحث پرداخته‌اند. مروری بر این مطالب دامنه بحث‌ها را روشن می‌کند.

توافق ناگهانی ماه جاری بین عربستان سعودی و ایران برای ازسرگیری روابط دیپلماتیک و بازگشایی سفارت‌خانه‌ها پس از هفت سال قطع رابطه کارشناسان در واشنگتن را غافلگیر کرد. ن واقعیت که چین میانجی توافق بود جامعه دست اندر کار سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا را حتی شگفت‌زده‌تر کرد.

سایمون هندرسون هموند بیکر در نشریه *هیل (Hill)* نوشت: «فاجا آن روز صبح دو جلسه با افرادی داشتم که اغلب در مورد ایران با هم صحبت می‌کنیم. هیچ یک خبر نداشتند و خبر را از من شنیدند و هر دو ابتدا فکر کردند که دارم شوخی می‌کنم. می‌دیدم که هر دو تلاش می‌کنند اطلاعات جدید را پردازش کنند و بفهمند که ممکن است چه معنایی داشته باشد.»

این توافق پیامدهای گسترده‌ای در عرصه سیاست‌گذاری دارد از آینده برنامه اتمی ایران تا منافع آمریکا در منطقه و همچنین نفوذ شتابان چین از طریق اقتصاد و قدرت نرم.

کارشناسان انستیتو در مجموعی از مقالات نظرات و گفت‌وگوهای رسانه‌ای به بررسی معنی این توافق برای ایران عربستان سعودی و ایالات متحده آمریکا پرداخته‌اند.

زمینه حصول توافق

چین در سال‌های اخیر نفوذ خود در منطقه را افزایش داده است (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/chinas-track-record-middle-east>)

east-diplomacy) و به دنبال دستیابی به جایگاهی از طریق قدرت اقتصادی و قدرت نرم است. گرانت رامل هموند گلدبرگر در انستیتو واشنگتن و هنری ژم کارشناس ارشد انستیتو در یک هشدار سیاست‌گذاری نوشتند: «پکن سال‌هاست که در دیپلماسی خاورمیانه فعالانه شرکت داشته است -جدیدترین مورد سفر شی جین‌پینگ رئیس‌جمهوری چین در ماه دسامبر برای ریاست نشست‌های منطقه‌ای عربستان سعودی بود- علی‌خبر چندان از دستاوردهایش نیست.»

سفر رئیس‌جمهور شی به عربستان در دسامبر گذشته سومین سفر او به منطقه در مقام رئیس دولت بود. و در طول سفر خود به تقویت روابط چین و ریاض فرار داد (<https://www.nytimes.com/2022/12/08/world/middleeast/china-saudi-arabia-agreement.html>) با شرکت‌های چینی قدرت اقتصادی کشورش را به نمایش بگذارد. پس از این دیدار راملی به اورشلیم بست (<https://www.jpost.com/international/article-724698>) گفت شاهزاده محمد بن سلمان ولیعهد عربستان سعودی «می‌خواهد عربستان یک قدرت جهانی باشد نه فقط یک قدرت منطقه‌ای و در تلاش برای رسیدن به این هدف چین را یک حامی عمده تلقی می‌کند.»

سفر ابراهیم رئیسی رئیس‌جمهوری ایران به چین در ماه فوریه اولین سفر رسمی یک مقام ارشد در دو دهه اخیر بود. در حالی که به نظر می‌رسد دو کشور مایل اند هرگونه تنش را برطرف کنند (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/raisi-visits-china-more-symbolism-substance>) این سفر تنها به حفظ وضعیت موجود در مناسبات کمک کرد. هنری رم به سی‌ان‌ان (<https://www.cnn.com/2023/02/17/middleeast/china-iran-visit-mime-intl/index.html>) گفت: «به نظر می‌رسد همان مسائلی که سالها روابط ایران و چین را محدود کرده است سر جای خود باقی است.»

توافق چه تاثیری بر منافع ایالات متحده دارد

عربستان سعودی بیش از هفتاد سال (<https://sa.usembassy.gov/our-relationship>) است که به عنوان متحد نزدیک ایالات متحده دیده می‌شود. از همین رو وقتی که ریاض اعلام کرد چین در این توافق میانجی‌گری کرده است بسیاری در واشنگتن آن را به چیزی نزدیک به خیانت (<https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/03/16/saudi-arabia-iran-china-deal/>) تعبیر کردند.

رابرت ستلوف مدیر اجرایی انستیتو و هموند سیگل نوشت (<https://twitter.com/robsatloff/status/1634926356235706370?s=20>) از سرگیری روابط عربستان سعودی با ایران «پان واضح فقدان چنین اعتمادی به ایالات متحده است.» او همچنین استدلال کرد (<https://twitter.com/robsatloff/status/1634926359029100547>) که واشنگتن باید چرخش ریاض به چین را «چالشی برای ایالات متحده در تعیین اولویت‌های اصلی‌اش در خاورمیانه» تلقی کند. سایمون هندرسون نوشت (<https://thehill.com/opinion/international/3896777-with-saudi-iran-diplomacy-is-china-pushing-the-us-aside-in-the-middle-east>) که این توافق ممکن است آب سردی بر تلاش‌های آمریکا در میانجی‌گری مناسبات اسرائیل و عربستان سعودی برای عادی‌سازی روابط ببرد.

با این حال مایکل سینگ مدیر عامل انستیتو واشنگتن و هموند ارشد لین‌سویگ به نشریه *پولیتیکو* (<https://www.politico.com/news/2023/03/13/china-middle-east-deal-00086888>) گفت که ایالات متحده «نباید وحشتزده شود واقعیت تنش‌زدایی از روابط عربستان و ایران در حقیقت در راستای منافع ملی ایالات متحده است. سینگ مدیر موقت برنامه بنیاد دایان و گیلفورد گلیرز در انستیتو در زمینه رقابت قدرت‌های بزرگ و خاورمیانه همچنین در مقاله‌ای در واشنگتن بست (<https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/03/16/saudi-arabia-iran-china-deal/>) استدلال کرد که روابط چین با متحدان ایالات متحده یک «واقعیت جدید جهانی است که سیاست‌گذاران آمریکایی باید آن را بپذیرند.» او حامی این نظر است که واشنگتن به جای آنکه در مورد چین نگران باشد و به شرکایش بگوید که با پکن تجارت نکنند باید «ه آنان پیشنهاد کند چه تجارتی با ایالات متحده را در نظر بگیرند.»

عربستان سعودی در پی چه دستاوردی است

ریاض در سال ۲۰۱۶ (<https://apnews.com/article/saudi-arabia-iran-diplomatic-ties-2f80bb71a995910cb4b172e5dbee3526>) در پی تظاهرات اعتراضی در مقابل سفارتخانه‌ها و کنسولگری‌های عربستان در ایران اعلام کرد که روابط دیپلماتیک خود را با جمهوری اسلامی قطع می‌کند. چرا هفت سال بعد عربستان سعودی به دنبال احیای روابط است

سایمون هندرسون در مقاله‌ای در *هیل* (<https://thehill.com/opinion/international/3896777-with-saudi-iran-diplomacy-is-china-pushing-the-us-aside-in-the-middle-east>) نوشت: «به نظر می‌رسد تحلیل غالب این است که به دلیل مخالفت‌ها و حمایت نکردن‌های دولت بایدن و دمکرات‌های کنگره از عربستان سعودی ریاض تصمیم به همکاری با تهران گرفته است.» او همچنین به «*ستار تریبون*» (<https://www.startribune.com/chinas-unexpected-diplomatic-coup-changes-the-mideast-puzzle/600259869>) توضیح داد که مفاد این توافق ممکن است شامل تعهد ایران برای پایان دادن حملات شبه‌نظامیان به عربستان سعودی هم باشد.

در نظری مشابه رابرت ستلوف نوشت (<https://twitter.com/robsatloff/status/1634926335742058496>) که بی عملی ایالات متحده در واکنش به پیشرفت

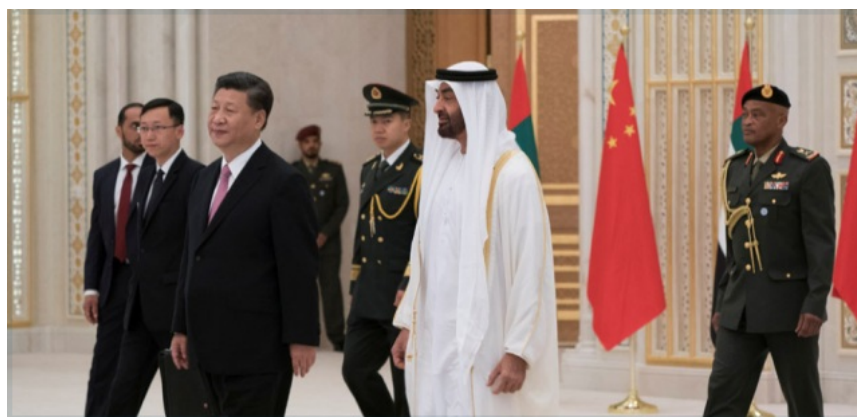
هسته‌ای اخیر ایران «خرین تیر ترکش بود که ریاض را به برداشتن یک گام فوق‌العاده متقاعد کرد». به نظرا و هدف از این توافق برای عربستان سعودی «نه عوض کردن اردوگاه بلکه تنوع بخشیدن به منابع امنیتی است».

گرانت راملی و هنری رم همچنین در بحث دیگری (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/what-beijings-iran-saudi-deal-means-and-what-it-doesnt>) این نکته اشاره کردند که فرونشاندن جنگ داخلی یمن یک عامل محرک برای عربستان سعودی بوده است: «بنا به گزارش‌ها ایران پذیرفته است تا متحدان حوثی خود در یمن را به حفظ آتش‌س‌ فعلی که یک سال دوام داشته ترغیب کند... عربستان سعودی میلیون‌ها دلار برای دفاع از خاک خود در مقابل حملات موشکی و پهپادی حوثی‌ها هزینه کرده است.»

ایران چه به دست می‌آورد

در ظاهر به نظر می‌رسد که دستاورد ایرانی‌ها از توافق با عربستان سعودی بسیار است چرا که انزوای ایران از غرب عموماً ادامه دارد و امید چندانی هم به بازگشت به توافق اتمی نیست. سایمون هندرسون این توافق را بُرد برای تهران ارزیابی کرده است و به «[بازون](https://www.barrons.com/articles/iran-saudi-arabia-china-diplomatic-deal-f056e311)» (<https://www.barrons.com/articles/iran-saudi-arabia-china-diplomatic-deal-f056e311>) گفته است این «ک گام بزرگ رو به جلو برای موقعیت ایران در خاورمیانه است.»

هنری رم نیز در اظهاراتی مشابه در گفت‌وگو با *وال استریت ژورنال* (<https://www.wsj.com/articles/u-s-skeptical-of-middle-east-deal-brokered-by-beijing-f6a3740e>) گفت که این توافق «آغاز شکسته شدن انزوایی است که ایرانی‌ها در چند ماه گذشته تجربه کردند». به علاوه رم و گرانت راملی نوشتند (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/what-beijings-iran-saudi-deal-means-and-what-it-doesnt>) که «ایران ممکن است توافق (با سعودی) را به عنوان تایید ضمنی سیاست هسته‌ای کنونی خود تلقی کند» و هشدار دادند که اگر تهران تصمیم بگیرد بر استراتژی هسته‌ای خود اصرار بورزد مقامات غربی عرب و اسرائیلی نگران‌تر خواهند شد. آنان همچنین گفتند که به عنوان بخشی از این توافق عربستان سعودی قبول کرده است که پوشش خبری تلویزیونی «ایران اینترنشنال» را ملایم‌تر کند رسانه‌ای که در لندن مستقر است و سعودی‌ها آن را تامین مالی می‌کنند و تهران آن را محرک اصلی در جنبش اعتراضی اخیر می‌داند □

بازی قدرت چین

چین در میانجی‌گری این توافق نشان داد که حقیقتاً می‌تواند یک بازیگر اصلی در خاورمیانه باشد. به گفته سایمون هندرسون (<https://thehill.com/opinion/international/3896777-with-saudi-iran-diplomacy-is-china-pushing-the-us-aside-in-the-middle-east>) «چین "کوپید" یا الهه عشقی است که دو طرف را به هم رساند» زیرا آوردن ایران و عربستان پای میز مذاکره نقش مهم چین بود. یکن از طرق دیگری نیز در منطقه فعال‌تر شده است از جمله با ابراز علاقه به میزبانی نشست سران همه کشورهای خلیج فارس (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/assessing-xi-jinpings-middle-east-trip>) و استفاده از قدرت اقتصادی خود برای تضمین حضور آنان. چینی‌ها نه تنها متحدان قوی در عربستان سعودی و ایران به دست آوردند بلکه توانستند واشنگتن را از دید خود تضعیف کنند. رابرت ستلوف نوشت (<https://twitter.com/robsatloff/status/1634926356235706370?s=20>): «اقدام چین در نقش میانجی توافق مثل سیلی مضاعفی به صورت واشنگتن است.» □

با این وجود به نظر (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/what-beijings-iran-saudi-deal-means-and-what-it-doesnt>) ر هنری رم و گرانت راملی توافق به دست‌آمده با میانجیگری چین «نشان‌دهنده نظم جدیدی به رهبری یکن در خاورمیانه نیست». در مجموع به نظر می‌رسد که هدف چینی‌ها از ایفای نقش محوری در مذاکرات ایران و عربستان افزایش نفوذ خود در منطقه و تقویت اتحاد با شرکای کلیدی خلیج فارس است.

آینده توافق

در حالی که صاحب‌نظران در مورد تأثیرگذاری توافق بر منطقه اتفاق نظر دارند تأثیرات بلندمدت آن همچنان نامشخص است. چنان که گرانت راملی و هنری رم نوشتند (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/what-beijings-iran-saudi-deal-means-and-what-it-doesnt>) «یک سوال بی‌پاسخ دیگر این است که آیا توافق به طور کامل اجرا خواهد شد یا خیر و آیا یکن قصد دارد طرفین را در قبال مفاد توافق مسئول و پاسخگو بشناسد ... با توجه به بی‌اعتمادی موجود میان ریاض و تهران خطرات خارج شدن توافق از مسیر زیاد است.»

این ریسک‌ها با اعتراضات مداوم در ایران (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/what-beijings-iran-saudi-deal-means-and-what-it-doesnt>)

(doesnt) همچنین حمایت مالی تهران از شبکه‌های نیابتی که می‌توانند عربستان سعودی را هدف حمله قرار دهند **(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/what-beijings-iran-saudi-deal-means-and-what-it-doesnt)** و توافق را بی ثبات کنند افزایش می‌یابد.

به نوشته **(https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/03/16/saudi-arabia-iran-china-deal)** مایکل سینگ «چیزی مثل عادی‌سازی روابط عربستان و ایران باید بر اساس محتوا و تاثیر توافق هم در خاورمیانه و هم در آسیا داوری شود.» با این حال تنها زمان نشان خواهد داد که تاثیر این توافق بر ایران عربستان سعودی و منطقه خاورمیانه بزرگ چه خواهد بود.

منابع بیشتر درباره توافق ایران و عربستان سعودی

m/w:
3oyjE

.In this video, Lane-Swig Fellow Michael Singh discusses the latest moves in the Iranian nuclear program and how the U.S. and allies should respond in this timely policy note

I5E_n

Segal Executive Director Robert Satloff and Taube Senior Fellow David Schenker, who led a thirty-person delegation of Institute trustees and staff on a weeklong visit to Saudi Arabia, discussed takeaways from the visit and where they see the future of the kingdom

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

[Jordanian Gun Arrest Underscores Israel's Smuggling Problem](#)

آوریل ۲۰۲۳

Matthew Levitt ,
Lauren von Thaden

[\(policy-analysis/jordanian-gun-arrest-underscores-israels-smuggling-problem\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

[Middle East Matters: Back to Normal? The Region Reaches Out to Assad](#)

آوریل ۲۰۲۳

Andrew J. Tabler ,
Ahed al-Hendi

[\(policy-analysis/middle-east-matters-back-normal-region-reaches-out-assad\)](#)

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

[معاملات تسلیحاتی روسیه-ایران چه معنایی برای خاورمیانه دارد](#)

آوریل ۲۰۲۳

گرانت راملی

[\(fa/policy-analysis/mamlat-tslyhaty-rwsyh-ayran-chh-mnayy-bray-khawrmyanh-dard/\)](#)

TOPICS

[سیاست آمریکا \(fa/policy-analysis/syast-amryka/\)](#)

REGIONS & COUNTRIES

[ایران \(fa/policy-analysis/ayran/\)](#)

[کشورهای حاشیه‌خلیج فارس \(fa/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyjz-fars/\)](#)